

מראי מקומות - יומא

עז.

בתוספת יום הכיפורים שפירש מנין שהפסוק מדבר על הנשים של התלמידי חכמים, וכן היכן כתוב שהם זכות על ידי זה לעולם הבא.

ה. מי הוא זה שמלמד זכות על בני וכו'

כתב המסילת ישרים (סוף פרק י"ט), שלומדים מכאן את הענין השני של מידת החסידות, והוא שהחסיד התכוון במעשיו לטובת הדור כולו, לזכות אותם ולהגן עליהם. שהנה גבריאל לא היה יכול להכנס לפניו מן הפרגוד וכשלימד זכות על כלל ישראל נאמר לו שיבוא אל הפרגוד.

ו. ודילמא משתיה

הקשו התוספות ישנים, שהרי בוודאי שאי אפשר לפרש עייף משתיה, שהרי אצל דוד כתוב 'עייף וצמא', ואם עייף זה משתיה יוצא אם כן שעייף וצמא זה אותו דבר, והניח בקושיא. ותירץ התוספת יום הכיפורים, שיש שתי דרגות של צימאון, יש צמא רגיל ועייף זה צימאון גדול ביותר. עוד תירץ שלעולם עייף זה משתיה, אמנם אצל דוד שכבר כתוב צמא, מפרשים את עייף על נעילת הסנדל אבל סתם עייף שכתוב הוא משתיה, וכך נפרש את הפסוק של 'מים קרים על נפש עיפה' ולא נלמד שעייף זה מרחיצה. והר"ן (א) כתב, ששאלת הגמרא היא, שאם עייף זה משתיה אם כן אפילו שעייף שנכתב אצל דוד אינו יכול להיות משתיה שהרי כבר כתוב צמא, מכל מקום אין ראייה שעייף זה מרחיצה, וחוזר הנידון שמנין לפרש את עייף שנכתב בדוד על רחיצה ולא על נעילת הסנדל.

ז. תשמיש המטה דאיכרי ענוי מנא לן

כתב השיח יצחק (עמוד ב') שאף שלעיל (ע"ד) דרשה הגמרא את הפסוק 'זירא את ענינו' על פרישות דרך ארץ, ואם כן מצינו שמניעת תשמיש נקראת עינוי, הגמרא לא מביאה את זה כי אפשר לדרוש שם באופן אחר.

א. אמר לו הקדוש ברוך הוא למיכאל מיכאל סרחה אומתך כתב הבן יהוידע, שמיכאל נקרא שר של ישראל. ואף על פי שישאל מתייחסים לקדוש ברוך הוא עצמו, זה בזמן שישאל עושים רצונו של מקום, אבל בזמן שאין עושים רצונו של מקום הם נקראים על שם מיכאל.

ב. דיו לטובים שבהם

כתב רבינו אליקים, שבקשת מיכאל היתה שיוכל למחול לכל ישראל בשביל הטובים שבהם. אבל המהרש"א פירש, שמיכאל ביקש שלפחות הטובים הם ינצלו.

ג. כתבו לי רבנן באכרגא

כתב התוספת יום כיפורים שידוע שתלמידי חכמים בזמן הבית היו פטורים ממסים, אמנם במיסי כרגא נחלקו הפוסקים האם הם חייבים. וקשה לפי הדעות שפוטרות מכרגא, איך כתבו למיכאל את רבנן בכרגא. ותירץ, שמטרת הכתיבה היא שהציבור יתנו בשביל התלמידי חכמים, אבל הם עצמם לעולם פטורים.

ד. אלו נשותיהן של תלמידי חכמים

שמנודדות שינה בעולם הזה וכו'

כתב הרי"ף על העין יעקב, שהסיבה שרבי יצחק מפרש את הפסוק בנשותיהן של תלמידי חכמים ולא בתלמידי חכמים עצמם, משום שהפסוק בא ללמד שהגיעה של ההשכמה ואיחור השינה בצירוף היגיעה של העבודה לצורך הפרנסה היא לחינם לעומת מי שמקבל את זה בצורה יותר קלה, ובאמת תלמידי חכמים אין להם עדיפות ביחס לטרחא שגם להם יש את כל הטורח הזה שהם משכימין ומערבים לבתי כנסיות והם עמלים בתורה, אבל הנשים של התלמידי חכמים יש להם עדיפות, שיש להם רק את החלק שהם לא ישנות בגלל שהם ממתנינות לבעליהם, אבל את העמל והיגיעה אין להם ובכל זאת יש להם פרנסה, אבל לעולם שכר התלמידי חכמים עצמם עין לא ראתה וכו'. ועיין